

Kayëta ir Bëgalat in Lilaya in

Akayëta and Bëgalat aŋo, Pol yëgwën bafi bër gër bamara band Yesu Kërisët band gër ebar ed Galasi bën. Bësëyali bënëgwëš bafi felërand mëne ado ga xwëta këno Yesu Kërisët, afo enëbi kacënd eni pexaxën. Xarak ax gi ex na mondako sëyali bafi Pol. Ga re baxo mëne ekwëta ed Yesu Kërisët el gabat kë yëlënd or šenene ol. Eni nangaxën mëne osëyali orexëm ol dal dëŋ ex, Pol xwitan këbi end Abëraxam eŋ. Paš gë ekwëta ed xwëta baŋo Kaxanu el hixën baxo ar šenene, xarak amëd aŋo Acariya and Moyis aŋ ax gi bana. Mëŋ ex paš gë ekwëta ed Yesu Kërisët el, bënëŋ bend bëla bëŋ dek këni šotënd or šenene ol gër ogës od Kaxanu. Er ex gër akayëta in:

End ofarëxanda or Pol do gë osëyali orexëm eŋ: 1.1–2.21.

End ekwëta ed Yesu Kërisët eŋ: 3.1–4.31.

End aniyand ar yëmëk gë Angoc Amënëk eŋ: 5.1–6.10.

Bepelatar bëŋ: 6.11-18.

Ecëmar el

¹ Wëno Pol këŋun yëgwënëlınd. Faba Kaxanu yata ke me gi parëxanda paš gë Yesu Kërisët ir xanın këŋo gër bëšësëk: ax gi ex na paš gë ala, bëte ax gi ex na ga sana këne bëla.

² Gë bëmaÿe bënd hi këmi ro bëñ këmun ÿëgwënëlınd wën do gë dek bëmaÿe bënd gër bamara band Yesu band gër ebar ed Galasi bën.

³ Kaxanu, Faba irebi, do gë Yesu Kërisët, axwën arebi an, yëlëlenun oyekax ol, gë obetak ol.

⁴ Axwën Kërisët wăk şës ko në end bamena bandebi ebo dacëtaxën gër anıyan atëmbak and gë okey oko aņo, ang ŷandi këņo Kaxanu Faba irebi ak,

⁵ mëñ ar hik gë enjaran end din ir din an! Amen!

End oxalay kalay or Bëgalat eñ

⁶ Mbañ şaran ke wëno ang seb këno Kaxanu xarak mëñ sana këñun pağ gë oyekax or Kërisët ol do kën sëfënd aÿand ako Atëfëtan acëxe.

⁷ Enimin, Atëfëtan acëxe ax gi ex na. Barikan bela ex na bër këñun felënd becëxen ga ŷandi këbi eni nëngwët Atëfëtan and Kërisët aņ.

⁸ Barikan ado ex gido ar enga endam, ba meleka ir xaniwëk gër orën, yelik eñun nangënënd Atëfëtan and fitarëk gë and sëfëtan këmun wëno aņ, katalenjo!

⁹ Ang felëra këmun gër ŷanar ak këmun xënënannd wëno gërëgako: angëmëne ala eñun pelënd Atëfëtan and fitarëk gë and nangën këmun biyi aņ, katalenjo!

¹⁰ Do gërëgako ene cëkwënd bela nde këme şaland ba exe cëkwënd Kaxanu nde? Ba këme şaland ene űanënd bela nde ca? Kido ene űan bela bame şaland, ame gi dona xadëp ir Kërisët.

End Pol eñ

11 Ga re këme bëmaÿe, Atëfëtan and nangën këmun aŋo ax gi ex na endey end bela.

12 Yesu Kërisët mëŋ dëŋ nangën ke, ax gi ex na ga sëfëtan ke ala, bëte ax gi ex na ga sëyali ke ala.

13 Wën enimin, awël wël kën ang bame liyand ak, and bayi bame gër cale ind biyi Bëšëwif aŋ? Wëno babi rixërand wa gë oÿeÿ osëm bërëwäk end Kërisët bën, bër Amara and Kaxanu bën. Mo calara bamëni šalarand mëni dāw bën dëk.

14 And bayi bame gër cale ind biyi Bëšëwif aŋ, wëno nëmëca babi bënd anjex andam bëŋ gër epëb ed bapela band sëyali kënëbo bëxarëk bërebi baŋ.

15 Barikan yatir fed këmi gë ar fit ke elod gër acël and nëma an, awāc wāc ke gë oyekax orexëm ol.

16 Anangën nangën ke Asëniw arexëm an mëni tëfëtanaxënënd endexëm eŋ bër ax gi ex na Bëšëwif bën. Ata ga xucak eŋo, wëno ame ye ex na dë mo mëkara ala.

17 Bëte ame ye ex na gër oparëxanda oñanar yaŋ gër Yerusalem. Barikan ye këme šëw gër ebar ed Arabi dāmana bakaxanëgu këme gër Damas.

18 And xucak bëniy bëtas aŋ fo yexën këme yaŋ gër Yerusalem mi nangër gë Kefas. Ata xeyërax ke bakey epëxw gë banjo gër ndëbën.

19 Bari parëxanda išëxe ami watër bana angëmëne ax gi ex na Šak, ar acël amat gë Axwën Yesu an.

20 End këmun felënd eŋo, Kaxanu anang nang ko mëne dāl ex, ame nëgwëšënd na.

²¹ Ga xucak eņo, ye keme bëte gër owar or Siri do gë Silisi.

²² Xarak, ala axe nang bana amëd aņo (gër bamara band bërëwãk end Kërisët gër ebar ed Yude).

²³ Awël fo bani wëlënd mène ar babi rixërand an anëka nëngwëta ko. Gërëgako mëņ këbi nangëndërand bela bën ekwëta ed Kërisët ed baxo xemënanđ exo daw̃ el.

²⁴ Do në endam bano šëkwaxënënd Kaxanu.

2

End Pol do gë oparëxanda ocandaw̃ eņ

¹ Ata ga sëkëk bëniy epëxw gë bebënax, baka këmi gë Barënbabas yaņ gër Yerusalem. Awëla wëla bamo bëte Tit.

² Kaxanu šëdfët baxe me baka gër Yerusalem. Asëfëtan sëfëtan këmëni bëlëngw bër Amara bën ang keme femërand Atëfëtan aņ gër bër ax gi ex na Bëšëwif ak. Anacët nacët bamëni bëlëngw bër gapak bën, këdi keme hërëra ahërëra fo, do me di andiyen and gë ofëcak këm.

³ Tit mëņ, Agërek ar sëfër bami an, ala aņo nëyali bana eno kac.

⁴ Keme reyaxënënd đek ako, bela hi bax na bër bax rend okëreceņ exëni xarak enëgwës këni rind. Bën nëfënëfa bax gër enga endëbi ga yandi babi eni bël or yaya or yël këbo Yesu Kërisët ol, do enëbo bëña.

⁵ Ata end bëjo eņ gë təkër ak ami ma ex na ex bayixën nëngwëtarëxe đal ir Atëfëtan in gër owëkw orewën aņ.

⁶ End bëlëngw bër gapak bër Amara bën en cëŋ, er hi bani d'amana eni gixën okëreceŋ in, wëno axe bal ex na gayikwa gër ogës od Kaxanu bela bën dek gwër fo exëni! Bari bëlëngw bër gapak bëjo ŸoweŸ ane nëŸali bana me di.

⁷ Awat wat bani mène Kaxanu xwëtënan këbo Atëfëtan aŋ. Wëno mëni nangëndërand bëxacërëx bën, do Piyer bëxacëxac bën.

⁸ Kaxanu mëŋ ar yata këŋo këŋo Piyer exo gi parëxanda ir Bëšëwif an fo yata ke wëno bëte me gi ir bër ax gi ex na Bëšëwif.

⁹ Do and wat këni oyekax or yël këbo Kaxanu aŋ, ata Šak, gë Kefas do gë Šaŋ, bën bër ex bëlëngw bër gapak, bër fëb kënëbi mbaŋ bën, lëkër këmi bataxan band liw̄ baŋ, gë wëno do gë Barë nabas, ex watixën mène anëkëra exëna gër andiyen andebi: mi yend mi pemëra, wëno gë Barë nabas, gër benëŋ becëxe, do bën gër Bëšëwif.

¹⁰ Er xara banëbo fo mëni kwitand axwita bëxaŸënaxik bën do eŋo gë obal osëm bame rind.

End akucara and Pol gë Piyer aŋ

¹¹ Barikan and yow ko Kefas gër Aŋëcoš aŋ, fabër këmi do nëp këmo gayik awën wën baxo.

¹² Damana eni yow Bëšëwif bër lawënëgu babi Šak bën, bër bax balëkënalind end oxac bën, Piyer, andamat bani yambërand gë bër ax gi ex na Bëšëwif bën. Barikan and hatëgu këni Bëšëwif bër lawënëgu babi Šak aŋ Piyer, ga babi yëdand, nacëta këbi bër ax gi ex na Bëšëwif bën.

13 Ata Bëšëwif bëshëxe bër wã bax end Yesu bën sêfêteli këno bëte Piyer gër amena andexëm xali lënan këno Barënabas dëŋ gër egi ed ang bëÿëŋenax bër kë labayand el.

14 And wat këme mëne ani dind na šenene aŋ, ang kë sëyalind dal ir Atëfëtan ak, rexëra këmo poyoma Kefas mondako: «Wëj ašëwif hi këy, barikan këy liyand ang bër ax gi ex na Bëšëwif ak, ay masinaŋad na ang ašëwif ak. Do mondake cëŋ këy xor eyëbi nëŷalind bër ax gi ex na Bëšëwif bën eni dīyand ang Bëšëwif ak?»

End apexa and benëŋ dek eŋ

15 Biyi, bëxarëk bërebi bën Bëšëwif ebani, ane gi exe na bëwendëran bër ax gi ex na Bëšëwif.

16 Anang nang këne mëne ala ar xwëta këŋo Yesu Kërisët an hik ar šenene an, bari ax gi ex na gayik asëf sëf ko er rek acariya and Moyis in. Biyi bëte aŷa wã këne end Kërisët eŋ ene gixëne bër šenene paŋ gë ekwëta ed xwëta kënëŋone el, ax gi ex na gayik asëf sëf këne er rek acariya and Moyis in. Ala ax gind na ar šenene ga xemëna ko etëf ed acariya el.

17 Barikan angëmëne gër ocal od or šenene gër Kërisët, hi këne biyi bëte bëwendëran, Kërisët nde këbo lënanënd eñëŋenax eŋ? Adokiŋ!

18 Angëmëne me bakan ecëŋëxët me dind bend gër acariya bend seb këme beŋ, wëno dëŋ kë nëpayand.

19 Enimin, wëno dëŋ ašës šës këme paŋ gë acariya aŋ me dīyaxënënd ang ŷandī këŋo Kaxanu ak. Afika fika këne gë Kërisët,

²⁰ ax gi ex na wëno kë liyand. Kërisët kë liyand gër ola oram. Do aniyand andam and gërëgako gë eman aŋ këme liyand gë ekwëta ed xwëta këmo Asëñiŵ ar Kaxanu el, mëŋ ar ñan ke do yëlaya ko në endam an.

²¹ Mëŋ ex, axe cena ex na end oyekax or rin ke Kaxanu eŋ. Enimin kido ga sëf këne acariya aŋ fo hixën këne bër šenene, awa mama fo šës ko Kërisët.

3

End acariya do gë ekwëta eŋ

¹ Wën Bëgalat bën ata and aŋun pëñirand na dëŋ ex de! Noŷo wa yifa këŋun? Ax gi ex na nde afaŷën faŷën këmun dek er ŵacayak ecës ed Yesu Kërisët gër kërëwa in?

² Emat fo ŷandi ke mun mëka ene nangën: Ba ga sëf kën acariya aŋ nde šotaxën këno Angoc Amënëk aŋ? Ba ga baxët kën do xwëta kën Atëfëtan aŋ nde?

³ Mëŋ ex, wën ata and aŋun pëñirand na dëŋ ex. Angëmëne enimin gë panga ind Angoc Amënëk in ŷana kën, mondake cëŋ nëngwët kën do kën liyand gë ojaŵ odewën ok?

⁴ Do dek er hi kënuŋ gër aniyand andewën in, ahi fo nde hi këŋun? Ax mënd ex na eŋun gi ahi fo.

⁵ Ar yël këŋun Angoc Amënëk an, ar kë rind becarax mërëxand irewën an, ba ga sëf kën acariya aŋ nde ko rixënend, ba ga xwëta kën Atëfëtan aŋ nde?

⁶ Ax gi ex na nde Abëraxam axwëta xwëta baŋo Kaxanu mën̄ hixën baxo ar ŝenene gër ogës odexëm✧?

⁷ Mën̄ ex, nanging mēne bër xwëta këŋo Yesu bën fo hik ošaš or Abëraxam ol.

⁸ Oñëgw Omënëk ok fëna bax mēne axwët këbi xwët bër ŝenene ga xwëta xwëta këno Kërisët. Kaxanu fel baŋo Abëraxam endey enëngax eŋo: «Benëng beŋ dek kë beta në endey.»

⁹ Mondako këni ŝot obetak ol dek bër xwëta këŋo Kaxanu ang Abëraxam bën.

¹⁰ Do dek bër kë yëland ŝenene hi këni gër ogës od Kaxanu bën në end ga këni rind er rek acariya and Moyis bën, anëka xata këbi gayik anëp këbi nëp Kaxanu. Enimin aŷëgw ŷëgw këni: «Katalen̄o ar ax tēf ex na dek er ŷëgw këni gër akayëta and acariya and Moyis an✧.»

¹¹ Ala ax gind na ŝenene gër ogës od Kaxanu gayik acariya sēf ko do eŋo d'al ex. Ga ŷëgw këni: «Ala ar ke liyand ŝenene an axwëta xwëta këŋo Kaxanu✧.»

¹² Xarak, etēf ed acariya el mbaŋ fitarëk gë ekwëta ed Kaxanu el. Gër Oñëgw Omënëk ga rek: «Ar kë ŵa exo dind dek er rek acariya an kë liya gë beŋo✧.»

¹³ Kërisët racët këbo gër kata ind ebax ebo wëcan in̄ gayik abane xor exe na ene tēfe er rek acariya in. Enimin̄ ga ŷëgw këni gër Oñëgw Omënëk: «Ala ar xaŵ këno yo në osëx ar xata

---

✧ **3:6 3.6** Añanar 15.6 ✧ **3:10 3.10** Acariyakinëm 27.26 ✧ **3:11 3.11** Abakuk 2.4 ✧ **3:12 3.12** Andolewit 18.5

këŋo exo[☆].»

¹⁴ Ga šês ko Yesu Kërisët këni šotaxën bër ax gi ex na Bëšëwif bën oyekax or beya baŋo Kaxanu Abëraxam ol. Biyi đek mondako kënëŋo šotaxëne Angoc Amënëk and beya këbo Kaxanu aŋ gayik axwëta xwëta kënëŋone Kërisët.

End acariya do gë ebeya eŋ

¹⁵ Bëmaÿe baxëtin amatinali aŋo: Angëmëne ala exo ñëgw aye end acota and ko sebëta eŋ, er re ko in gabatak ax yepënënd na, gabatak ax bašënd na ÿeÿ.

¹⁶ Xarak Kaxanu mondako beya baŋo Abëraxam. Bend beya baŋo beŋo, xwën bani Abëraxam do gë ar andëwëra andexëm an. Oñëgw Omënëk ok ax de ex na gë bërändëwëra andexëm bën këdi këni yëla bela bën end bëranjëm ko yeyanënd. Barikan ala abat fo këŋo rend mëne ngëŋ Kërisët.

¹⁷ Mëŋ këme rexënënd: Kaxanu, er beya baŋo Abëraxam in abayi bayik. Acariya and ħatëguk ga xucak bëniy okeme onax gë ofëxw osas aŋ, ax kor ex na ex yepën. Kido axor xor bax, end beya baŋo eŋ ax gi dona.

¹⁸ Angëmëne er xëñëna baxo Kaxanu ebo yël in paß gë acariya aŋ këne šotënde, abo yël dona në end ga beya ko. Xarak Kaxanu ga beya baŋo Abëraxam yëlxën baŋo oyekax orexëm ol.

¹⁹ Do inewã hixënëk acariya aŋ? Në end bamena band bela fedalixënëgu baxo Kaxanu acariya aŋ, xali exo ŋataxënëgu arandëwëra and Abëraxam ar beya baŋo an. Acariya aŋo

---

☆ **3:13 3.13** Acariyakinëm 21.23

omeleka lawñeneliw babi Kaxanu wëlaw këni gër Moyis. Ata hi ko mondako Moyis, aňatelindër ar Kaxanu gë bulunda ir Isërayel an.

²⁰ Barikan Kaxanu, and beya baňo Abëraxam gë arandëwëra andexëm ak, aňatelindër ax gi bana, Kaxanu gabat ebaxo.

End ofëcək or acariya eŋ

²¹ Acariya aŋ ayepën nde kë yepënënd bend beya këbo Kaxanu beŋ? Adokiŋ! Kido acariya ebaxëna and kë yëlënd anıyan, or ţenene ol paŋ gë acariya aŋo hi dox mocot.

²² Barikan Oñëgw Omënëk ok beŷ bën ðek sërak gë eñëŋenax eŋ, eni cotaxën ðek bela bën er beya ko Kaxanu ayël këbi yël in gayik axwëta xwëtak këno Yesu Kërisët.

²³ Damana ex ŋataxënëgu ekwëta ed Kërisët el, acariya aŋ babo xadacënd ene cënixëne ekwëta ed ebax ebo nangën Kaxanu el.

²⁴ Ata acariya aŋ mondako hi bax axadac arebi xali enëŋo kwëtaye Kërisët ene gixëne bër ţenene.

²⁵ Do ga ñatëgu ko ako ar xwëta kënëŋone an, ane bayi exe na gër oxadac or acariya.

²⁶ Gërëgako wën ðek anëka hi kën obaŝ or Kaxanu ga xwëta këno ako Yesu Kërisët.

²⁷ Enimin, wën ðek bër buyi kënun xobuyi or Kërisët bën, anëka bar kën gë mëŋ.

²⁸ Mëŋ ex; Aŝëwif ax gi ex na, ar ax gi ex na Aŝëwif ax gi ex na, xadëp ax gi ex na, asoŝan ax gi ex na, asoxari ax gi ex na.

²⁹ Gayikwa abar bar këne gë Yesu Kërisët, bërändëwëra and Abëraxam hi kën, wën ex bër kë bëteli er bëya baŋo Kaxanu ayël këŋo yël in.

4

¹ Eŋo këme rend: ang kë nëka yo ga bayi ko itox ar kë bëteli napul ir sëm an ani pitarënd na gë xadëp in, xarak mëŋ dëŋ ex axwën ar napul ðek an.

² Mëŋ abaxët këbi baxëtënd bër këŋo xadacënd do hi këni bëwëxëta bër napul irexëm bën xali ex ŋat and fënëta ko sëm exo bëtelira aŋ.

³ Ata biyi bëte mondako fo ex endebi eŋ: and bayi bane ang obaš fo aŋ, bapela band ex yo babo wëñand gër ngwën ro.

⁴ Barikan and ñatan këŋo Kaxanu aŋ, lawëneliw këŋo Asëñiŵ rëw këŋo asoxari, do sëf ko acariya aŋ,

⁵ ebo dacëtaxën biyi bër hi këne okadëp od acariya, ene gixëne obaš or Kaxanu.

⁶ Do ga hi kën ako obaš orexëm, lawënelixënëgu këbo gër oŵëkw orebi Angoc and Asëñiŵ aŋ. Në end Angoc aŋo kënëŋo wacaxënde Kaxanu: «Aba!» Faba!

⁷ Mondako hi kën obaš or Kaxanu, an bayi ex na okadëp. Do angëmëne obaš or Kaxanu hi kën ayël këŋun yël oyekax or fenan këbi obaš orexëm ol.

End obal od Pol eŋ

⁸ Akarëk aŋ, ano nang bana Kaxanu, do mëŋ hixën ban okadëp od bebër ban xëland, xarak abi ñap ex na.

⁹ Barikan gërëgako ga nang këno ako Kaxanu, me dedo mëŋ ga nang këŋun ako, mondake cëŋ kën bakand gër oxadëp or bapela band gë ofëcak këm baŋo?

¹⁰ Ax gi ex na nde wën kë yëland mëne: bakey exëna, opacaw̃ exëna, bapëxëd exëna, bëniy exëna, bënd xucak ex këbën?

¹¹ Ata wëno mbaŋ këme yëdand de endewën eŋ, bamat ba asorora fo bame sororand në endewën na.

¹² Bëmaÿe bëndam, axara xara këmun, giyin ang wëno ak gayikako wëno bëte ang wën ak hi këme. Ÿoweÿ ane menan ex na.

¹³ Aye nang kën mëne ame bëngw bana and bame femërand añanar Atëfëtan and Kaxanu aŋ gër ndewën, do gematak dëŋ ane menan ex na.

¹⁴ Ang sëxwëra bame ak, ane cus bana bëte ane kwëÿëta bana, wëlaya këne ang meleka ir Kaxanu fo, ang Yesu Kërisët mëŋ dëŋ.

¹⁵ Do feye ex onënga orewën ol? Gayikwa osede orewën olo këme reyarand, kido awënd wënd bax, axor xor don en dëxët bangës bandewën baŋ do ene yël.

¹⁶ Awa ba arangoÿëra andewën nde hi këme ga këmun felënd ako däl in?

¹⁷ Bër këŋun wësinënd mëne abal këbi balënd endewën bëjo anun ŋan ex na. Er ÿandi këbi enëbo capërelï wëno gë wën, do wën eŋun balënd endebën fo.

¹⁸ Ebalëkënali ed beÿ el er šenene ex nand ex yo, barikan ax gi ex and hi këne në erebat aŋ fo. Do ang baŋun balënd endam ak bayiyin ga këŋun balënd mondako fo.

19 Wën obaš oram, angëmëne me kwitand ang soro këme në endewën na, gašëxe ke yambënënd ang asoxari ar orëw fo. Do gë ayambën ijo këme bayi xali nand kën wëndër dek gë Kërisët gër ola orewën na.

20 Enimin oñandi odam ok ex me gido gërëgako dëñ mërëxand irewën, mëñ nangaxën dome ba mondake felëra domun. Ata dek wëlandëra ke dë endewën eñ.

End Sara do gë Agar eñ

21 Wën bër ýandi këñun en tëf acariya and Moyis bën, peline ba afëni dëñ nde fëni këñun er ýëgw ko Moyis in?

22 Ga ýëgw ko wa mëne: «Abëraxam bëtox bëki šot babi, iñanar in gë asoxari ar hi bax xadëp an, do ikinëm in gë asoxari ar yaya an.

23 Itox ind asoxari axadëp in rëw këno ga ýandi babi eno cot. Barikan ind asoxari ar yaya in rëw këno ga beya babi Kaxanu.

24 Gër endey eño amatinali exëna gayikwa bësoxari bëxi bëjo ex oser oxi or gë Kaxanu oñ. Eter eñanar el ex ed gër etënd ed Sinayi el, elo ex ed gë oxadëp el: mëñ ex Agar.»

25 Ata Agar ex etënd ed Sinayi el gër ebar ed Arabi. Kaxanu fën yëlëgu këno acariya añ Moyis. Agar angol and Yerusalem and gërëgako añ, mëñ gë obaš orexëm ol okadëp exëni.

26 Barikan Yerusalem ir yañ gër orën in ex asoxari ar yaya an, mëñ ex nëma irebi.

27 Mëñ ýëgwaxën këni:
«Nëngandëralexi wëj asoxari aboroxok an,
Nëngandëralexi wëj ar ax dëwënd na an!

Depërayind onënga ol,
wěj ar elod ax tēyi ex na ayambën ir orëw an.
Gayikwa wěj ar fela këni gër eñër an,
Obaş orey ol kē yëmb nēmec
Gë or asoxari ar bayik gër eñër an✧.»

²⁸ Bëmaÿe ga hi kën obaş or Kaxanu mën dën
beya kënjun ang beya baño Isak ak.

²⁹ Do ang hi bax akarëk ak, itox ind rëw
këno gë oñandi od bela fo in baño rixërand ind
rëw këno gë oñandi od Angoc and Kaxanu in,
mondako fo ex bëte gërëgako.

³⁰ Xarak ine rek Oñëgw Omënëk ok:
«Ŋwäyëlëbi asoxari ar ex xadëp an do gë asëñiŵ,
gayikwa asëñiŵ din ani bëteli na andamat gë
asëñiŵ ar asoxari ar yaya an✧.»

³¹ Mën ex bëmaÿe, pënilejun aye eño: Obaş
or asoxari ar yaya ol hi këne, ane gi exe na or
asoxari axadëp ol.

5

End oyekax or oxëreceŋ eŋ

¹ Ene canaxëne gër oxadëp or acariya
racëtaxën këbo Kërisët. Awa dëkayayin šenene
eño do këren baka na gašëxe gër oxadac or gë
oxadëp.

² Wëno Pol ga re këme angëmëne mondako
kën yëland bër šenene hi kën gayik axac xac
kënun, er ri ko Kërisët in yoweÿ anun yël na.

³ Ga këme reyand wa bëte: ar rek axac këno
xac yo, tëfindëlexo dë dëk er kë rend acariya in,
gematak kërexo dëfënd na.

✧ 4:27 4.27 Esayi 54.1 ✧ 4:30 4.30 Añanar 21.10

⁴ Anëka şapër kën gë Kërisët wën bër ýandi këñun en gi şenene gër ogës od Kaxanu gayik asëf sëf kën acariya bën. Nangin mëne an gi ex na şëf gër bër yël këbi Kaxanu oyekax orexëm.

⁵ Biyi cëñ paß gë Angoc Amënëk añ këne şêninde mëne gë ekwëta el këne şote or şenene or këne yarënde ol.

⁶ Gër bër barëk gër Yesu Kërisët er xëbënëk in ex ekwëta ed kë wşasinayand gë ebalër el, ax gi ex na oxac ol, ax gi ex na bëte oxacërëx ol.

⁷ Şenene ýana ban oxëreceñ orewën ol, noýo cëñ yifa këñun xali seb kën dal in?

⁸ Endey end yifaxën kënun eñ, ax kaniw ex na de gër Kaxanu, mëñ ar sana këñun an.

⁹ Ax gi ex na nde lewir ir təkër fo kë fufënënd dek pix ind negali këni in?

¹⁰ Wëno axwëta xwëta këmunn mëne ang këme yëland ak ata mondako dëñ kën yëland wën bëte ga bar këne gë Axwën an. Ar këñun yëbun an, hi ko yo ar hi ko, Kaxanu anëp këño nëp.

¹¹ Wëno cëñ bëmaýe, kido abayi bayi bame ga këme femërand end oxac eñ, arixëra nde done rixërand? Kërëwa in, er këni fokërend bela in, ax bo dona.

¹² Bër këñun yëbunënd gë oxac bëjo kemënalexëni eni kacërend oyëxwëyët.

End edíya ed Angoc Amënëk eñ

¹³ Bëmaýe, wën cëñ Kaxanu racët këñun gër oxadëp, do an bayi ex na okadëp. Balëringdëleñun do dëcarindën andewën rewën, kërex gi na akaya and en dind er ex oñandi od eman in.

14 Dek acariya and Moyis aŋ nê apela amat barëk, and kê rend: «Balindëlexi end ašandax eŋ, ang ki balënd end gaf irey ak✧.»

15 Barikan angëmëne wën en ŋatërënd, do en yambarënd andewën rewën aŋ, titinayin de këdi kën lawër.

16 Awa ga re këme: dīyayindën ang këŋo ŋandind Angoc Amënëk ak ata kën seḅ etëf ed oñandi od eman el.

17 Gayikwa oñandi od eman ok axucar xucarëk gë od Angoc Amënëk ok. Oñandi od Angoc Amënëk ok axucar xucarëk gë od eman ok ado mbaŋ xucarëk xali wën an korënd na en di er këŋun ŋandi in.

18 Barikan angëmëne Angoc Amënëk aŋ këŋun xadacënd, an bayi na ga këŋun xadacënd acariya aŋ.

19 Xarak anang nang këne mëne oñandi od eman ok kê lënanënd: gër orekar, gër obuyaraxik, gër eñac,

20 gër ekëla ed olaš, gër ošaki, gër ecusër, gër ekeÿër ed gë bela, gër oyakëraxi, gër oxeÿ, gër ebañër ed bela, gër ecapëreli ed bela, gër osëmbak,

21 gër oñateÿi, gër ošëḅ, gër ekureliran, do gër bendako rako. Enimin, nê ekwitan emun ang fel këmun ak: bër kê liyand mondako bën din ani dīl na gër owun or Kaxanu.

22 Barikan bër këbi xadacënd Angoc Amënëk bën kê liyand: gë aŋana, gë onënga, gë obetak, gë ebuŋan, gë oyekax, gë obëngw or onden, gë ekwëta,

---

✧ 5:14 5.14 Andolewit 19.18

²³ gë anjus do acariya ax cëban ex na beŋo.

²⁴ Awa bër bar këni gë Yesu Kërisët bën, anëka fikali këni beman bendebën beŋ do gë oñandi oñëŋenax odebën ok gër kërëwa ir Kërisët.

²⁵ Angëmëne gë Angoc Amënëk aŋ këne liyande, diyandëne ang këbo xadacënd ak.

²⁶ Kërene dafënarande na, kërenëbe ñanaxënënde na bëcandaŵ bëŋ, kërebo yakëraxind na.

6

¹ Bëmaÿe, angëmëne eno pënga ala gër amena and ko rind, amena and ex yo, wën bër këŋun xadacënd Angoc Amënëk bën wërëšëtino endëmane. Wën bëte titinayin këdi këŋun naŋëta do en mendëra ang mëŋ ak.

² Dëcarindën andewën rewën aŋ gër ocëmu gayik mondako kën ÿana en tëfënd acariya and Kërisët aŋ.

³ Angëmëne ala exo yëland mëne mëŋ ala asëm hi ko, xarak ÿoweÿ axo gi ex na, gaf irexëm fo ko yifand.

⁴ Ala kala dafënayindëlexo gabat në end er ko xorënd exo di eŋ, xarak ax gi ex na exo matinalind gë er ašëxen in.

⁵ Gayikwa ala kala gë er ko rind in ko yaka gër Kaxanu.

⁶ Ar këno sëyalind eyeyan ed Kaxanu an, cetindëleŋo dëk napul irexëm in asëyali arexëm an.

⁷ Këren yifaya na: Kaxanu ala aŋo mëkëñaxënd na. Er ko nedënd ala in, ejo fo ko xanand bëte.

⁸ Ar kë liyand ang këño ÿandind eman an er kë rëwënd oñandi od eman in ko xana, mëne ngëñ ecës el. Barikan ar kë liyand ang këño xadacënd Angoc Amënëk an, er kë rëwënd Angoc Amënëk in ko xana, mëne ngëñ, aniyand din ir din aņ.

⁹ Kërebo barëbarand na edi ed benjekax el gayik axana këne xanaye oyekax or këne rinde ol and kë fiat amëd aņ angëmëne abo cena ex na.

¹⁰ Awa mondako ex de, ga šot këne ako amëd aņ, dindëne benjekax ebi yeraxën bela bën dek, ado dek dek in bër ekun ed ekwëta bën.

¹¹ Watin oñëgw oko ro ang rafëk ak, ata kën nang mëne wëno dëñ ÿëgwëlik.

¹² Dek bër këbi ÿandind enëbi cëkwënd në end er ex gër eman bën këñun nëyalind enun kac këdi kënun ÿana enun dixërand në end ga kën femërand ecës ed Kërisët gër kërëwa el.

¹³ Gayikwa bën bër kënëbi xacënd bën dëñ ani tëfënd er rek acariya in. Barikan emat fo ÿandi këbi: wën enun kac eni dafënaxënënd mëne në end endebën xacaxën kënun.

¹⁴ Wëno emat fo ex end këme rafëna eņ: end kërëwa ir Yesu Kërisët, Axwën arebi eņ. Gër kërëwa ijo šës këme do ecës elo šapëreli këbo wëno gë bend gër ngwën ro beņ. Mëñ ex wëno ame bo ex na ga këme sëfënd bend gër ngwën ro beņ.

¹⁵ Gayikwa gër Kaxanu, xac këni nde, ani kac ex na nde, mëñ ax gi ex na eņo këño balënd. Er këño balënd in ex ola oxašax or šot këy ol.

¹⁶ Dek bër kë sëfënd osëyali or apela aņo ro bën, Kaxanu ayël këbi yël obetak ol do gë

axaÿënan in bër Isërayel ir Kaxanu bën!

¹⁷ Gërëgako ala kërëxe başën na toro in gayik gër eman endam ro ex bambënut band në end Yesu baᅇ.

¹⁸ Bëmaÿe, Axwën Yesu Kërisët yëlëlenun oyekax orexëm ol gër onden ondwën! Amen!

Oniyan
Oniyan: Oniyan (New Testament+)

copyright © 2017 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Oniyan

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-04-29

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 29 Apr 2025 from source
files dated 29 Apr 2025

8b7902f3-5e35-5b89-86b2-c6da1be458b9